Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2011 жыл 10-чу сентябрь, шабат кюн. № № 174-175 (18846)

Багъасы6 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал властыны толтуруучу органларыны Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини 2011 жылда 29-чу апрельде чыгъарылгъан 46-УП номерли Указы бла къабыл кёрюлген структурасына тюрлениуле кийириуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

«Россей Федерацияны субъектлерини къырал властыны законла чыгъарыучу (представительный) эмда толтуруучу органларын къурауну битеулю принциплерини юсюринден» Федеральный законну 17-чи статьясыны 4-чю пунктуна, Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна таянып **бегим этеме:**

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт эм жол мюлк министерствосун Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт министерствосуна эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Жол мюлк жаны бла къырал комитетине тюрлендирирге.

2.Къабарты-Малкъар Республиканы къырал властыны толтуруучу органларыны Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини «Къабарты-Малкъар Республиканы къырал властыны толтуруучу органларыны структурасыны юсюнден» 2011 жылда 29-чу апрельде чыгъарылгъан 46-УП номерли Указы бла къабыл кёрюлген структурасына быллай тюрлениуле кийирирге:

а) 2-чи пунктда «Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт эм жол мюлк министерствосу» деген орунна «Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт министерствосу» деп жазаргъа;

б)3-чю пунктда «Къабарты-Малкъар Республиканы Тыш байламлыкъла жаны бла къырал комитети» деген сёзледен сора «Къабарты-Малкъар Республиканы Жол мюлк жаны бла къырал комитети» деп къошаргъа.

3.Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу керекди:

бу Указгъа тийишлиликде этилген тюрлениуле бла байламлы жумушланы тамамланылыуларын жалчытыргъа;

актлары бу Указгъа келиширча этерге.

4.Бу Указ анга къол салынынган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 6-чы сентябрьде, №132-УП

Къабарты-Малкъар Республиканы транспорт министрини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Суншев Ануарби Абубовични** къуллугъундан эркин этип, Къабарты-Малкъар Республиканы Транспорт министрине салыргъа.

2.Бу Указ анга къол салынынган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 6-чы сентябрьде, №133-УП

Къабарты-Малкъар Республиканы Жол мюлк жаны бла къырал комитетини председателини юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Дышеков Аслан Заурбековични** Къабарты-Малкъар Республиканы Жол мюлк жаны бла къырал комитетини председателине салыргъа.

2.Бу Указ анга къол салынынган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 6-чы сентябрьде, №134-УП

Эсгертиу

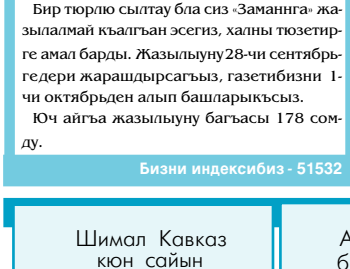

Хурметли жамауат!

Бир тюрлю сылтау бла сиз «Заманнга» жазылалмай къалгъан эсегиз, халны тюзетирге амал барды. Жазылыуну 28-чи сентябрьгедери жарашдырсагъыз, газетибизни 1-чи октябрьден алып башларыкъсыз.

Юч айгъа жазылыуну багъасы 178 сомду.

Бизни индексибиз - 51532

КЕНГЕШ

Районда кёп зат этилгенди, алай тындырыллыкъ борчла да аз тюйюлдюе

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков арт заманлада Правительствону членлери, районланы эм шахарланы башчылары бла кенгешлерин тышында бардырады. Бу жолгъу жыйылыу Черек районну Къашхатау элинде болгъанды. Анда районну социальный-экономика жаны бла айнытыуну онгларына къаралгъанды эмда алгъаракълада КъМР-ни Правительствосуну Председатели Иван Гертер, республиканы эллеринде айланып, социальный сферада кёрген кемчиликлени болжалгъа салмай кетериуню амаллары созмолгендиле.

Черек ауузына кирген жерде республиканы Президентине эмда аны биргесине келген къуллукъчулагъа районну келечилери администрацияны башчысы Темиржанланы Махтини башчылыгъында гоппан аякъ, локъумла, той-оюн бла тюбегендиле. Алайда окъуна Арсен Баширович КъМР-ни халкъ артисти Улбашланы Азнорну 80-жыллыкъ юбилейи бла дагъыда бир кере алгъышлап, саугъагъа «Шевроле Лачетти» женгил машинаны ачхычларын бергенди.

Ызы бла экиси да машинаны къатына баргъандыла. Улбаш улу алгъын комбайнде эмда тракторда ишлегенме, женгил машинаны уа жюрюте билмейме деп, ойнагъан халда сёлешип, Президентге ыспас этип, жюрек ыразылыгъын билдиргенди.

Алайдан къонакъла Зарагиж элде алгъын бир кишиге да керек болмай, атылып, ханс басып тургъан жерде ишлене тургъан турист-этнография комплексге баргъандыла. Аны къурулуу бошалмагъанлыкъгъа, тёгереги кёзге ариу кёрюнеди, тюрлю-тюрлю ёмюрлеге кёре ишленнген юйчюкле да сюеледиле. Алагъа къарап, Президент: «Бу тийреде туризмни айнытыргъа керекди, солугъанла ауузланырча жерле да ишлерге тийишлиди. Къысхасы, бери кёп адам келип солурча эталсагъыз, бек иги боллукъду»,- дегенди. Республиканы башчысы кёрген затларына бюсюрегенди.

Комплексни башламчысы предприниматель Руслан Афауновду. Аны бла сёлеше келгенинде, Арсен Башировичге жемишле, тахта кёгетле ёсдюрюу ишни къолгъа къаты алыргъа эмда аланы кёп жерде айнытыргъа кереклисин чертгенди. «Россейни сеть компаниялары продукциябызны алыргъа хазырдыла. Республикада сатыу иги бармайды деп да жарсымагъыз, адамларыбызны тахта кёгетле,жемишле бла жалчытыугъа эллиле бахчаларында ёсдюрген тирлик да жетерикди. Сиз а тыш рынокга ишлерге керексиз»,- дегенди.

Эки жюзден аслам малгъа деп ишленген «Алтын чёп» деген жангы комплексни да Президент жаратханды. Агроконцерни алгъа таукел атламла бла айныи баргъанына ыразылыгъын билдиргенди.

Бабугент элде кёп сабийли, къарыусуз юйюрледен чыкъгъанла тургъан интернат-школда ол устазла, юйретиучюле бла да тюбешип, аланы жашау болумлары къалай болгъанын соргъанды, ала бла суратха да тюшгенди. Махкемени директору Мокъаланы Локъманны мында кадет корпус къурауну юсюнден предложениясына эс бургъанды. Мекямны тёгерегине-башына къарап, аны ичине да кирип, мында аллай окъуу юй къурауну юсюнден энтта да иги сагъыш этерге,битеу онгланы тергерге кереклисин чертгенди.

Интернатны директору Мокъаланы Локъман бла ушакъ.

Кенгеш а Къашхатауну Культура юйюнде бардырылгъанды. Аны ача, Арсен Каноков кенгешлени районлада бардырыу хайырлы болгъанын заман кёргюзтгенин чертгенди, белгиленнген борчланы тамамлау къаты контрольгъа алынырыкъды, дегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къуллукъгъа салыу

Малкъарланы Аслан - Элбрус районну администрациясыны башчысы

Элбрус районну жер-жерли самоуправлениясыны Советини 43-чю сессиясыны оноуу бла Элбрус муниципал районну администрациясыны башчысыны къуллугъун толтургъан Малкъарланы Аслан муниципал къуралыну башчысына салынгъанды. Сессияны ишине КъМР-ни Президентини Администрациясыны келечилери, республиканы Парламентини депутатлары эм районну активи къатышхандыла. Аны Элбрус муниципал районну Советини таматасы Отарланы Исмайыл ачханды эм бардыргъанды.

КъМР-ни Президентини Администрациясыны оночучсуну орунбасары – къырал служба, кадрла эм къырал саугъала жаны бла управленияны начальники Александр Власов кесини сёзюнде Малкъарланы Аслан тынгылы иши, ахшы сынауу болгъанын кёргюзтгенди, ол тийишли кандидатды, дегенди. Аны бла бирге ол аны ишни эбин билгенине эм тийишли кандидат болгъанына ишексизлигин дагъыда бир кере чертгенди, жер-жерли властьланы келишип ишлерлерин, муниципалитетни айнытыугъа тийишли юлюш къошарын сюйгенин айтханды.

КъМР-ни Президентини Администрациясыны оночучсуну биринчи орунбасары, КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну КъМР-ни Парламентинде эм сюд органлада келечиси Залим Кашироковну быллай оноу этгенлери ючюн активге эм депутат корпусха жюрек ыразылыгъын билдиргенди, аны бла бирге ол, районну алгъыннгы администрациясыны башчысы Сотталаны Къурманнга ыспас сёз айта, быллай дегенди: «Къурман Сеитович районнга къыйын социально-политика болумда ишлей, кёп магъаналы проблеманы тамамлагъанды, биогюлюкде жангы башчыны иши да тынч боллукъду деп айтырча тюйюлдю, анга да кёп уллу борчну толтурургъа тюшерикди. Аслан Азретович бизни ышаныуубызгъа кертичи болуруна ийнанабыз. Ол заманда районн айныу жолун жангыдан башларыгъы хакъды».

Малкъарланы Аслан быллай жууаплы борчну ышанныгланлары эм аны ишине дайым болушуп тургъанлары ючюн республиканы оночуларына ыспас этгенди, анга дери ишлегеннелени хар ахшы башламчылыкларын андан ары бардырыргъа, районну хар не жаны бла да айнытыргъа битеу ючюн салыргъа таукеллигин айтханды.

Алиса ТАРИМ.

Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

Къайгъырыу

Жаяу жюрюгенлени къоркъуусузлукъларын жалчыта

Прохладный шахарны жер-жерли администрацияны башчысы Юлия Пархоменко жоллада къоркъуусузлукъну ючюлендириуге атап энчи кенгеш окъуна бардыргъанды. Анда бек алгъа жангы белгиле салыу не халда болгъанына къаралгъанды. Билдирилгенича, мында 36 жол белги салыннгъанды, дагъыда 44-сюн 15-чи сентябрьге дери тохташдырыргъа белгиленеди. Темир жол вокзалны бла «Влаза» супермаркетни тийрелеринде жашагъанланы тилеклери бла алайлада машинала асыры терк бармазча тыйгъычла салынгъанды-ла, адамла жолдан къоркъмай ётергъа жерле кёргюзтюлгендиле.

Жаяу жюрюгенлени къоркъуусузлукъларын жалчытыугъа шахарны башчылары энчи эс урадыла. Быйыл адамла жолдан ётерик жерледе белгиле салыугъа 218 минг сом къоратылгъанды. Россейни МВД-сыны ГИБДД-сыны Прохладный шахарда бёлюмюню таматасы Александр Волощук билдиргеннге кёре, адамла жолдан ётерча къошакъ жерле тохташдырылгъанларыны хайырындан жаяу жюрюгенлени араларында ачыгъанла азайгъандыла. Ол дагъыда «Сакъ болугъуз,сабийле!» деген белгилени хар билим бериу учрежденияны къатында салыргъа кереклисин чертгенди.

Кенгешде жоллагъа тынгылы ремонт этерге кереклисини юсюнден да айтылгъанды. Кёп да бармай Московская эмда Головко орамлагъа жангы асфальт салынырыкъды.

Людмила ПАНФИЛЕНКО,

Прохладный шахарны жер-жерли администрациясыны пресс-секретары.

Республиканы атламлары

Форум

Келишиулюкню, эмда тёзюмлюкню кючлендире

Нальчикде «Синдика» интур-отельде «Кавказда бир бирни ангылаулукъ ючюн» деген ат бла халкъла аралы жаш тёлю форум башланады. Аны мураты - жаш тёлю политиканы жашауда бардырыугъа себеплик этиудю эмда жаш адамланы араларында байламлыкъланы кючлендириудю.

Форумну Россей Федерацияны Спорт, туризм эмда жаш тёлю политика жаны бла министерствосу, Европа Советни жаш тёлюню эмда спортну ишлери жаны бла директораты, Жаш тёлюню ишлери жаны бла федеральный агентство, Россейни Жаш тёлюсюню эмда сабий биригиулерини миллет совети, «Къабарты-Малкъарны жаш тёлю биригиулери» регион жамауат организация, «Кёп миллетли Россей» деген клуб къурагъандыла. Ол Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини себеплиги бла бардырылады.

Аны ишине Россейни, Закавказьяны, Европаны жаш тёлю эмда этнокультура биригиулерини келечилери, РФ-ни власть органларыны эмда Европа Советни келечилери да тири къытышадыла. Юч кюнню ичинде форумда этнокультурала, миллетле аралы, динле аралы келишиулюк, бир бирге тёзюмлюк, бир бирни ангылаулукъ бла байламлы темалагъа жораланнган тюбешиуле, «тёгерек столла» бардырыллыкъдыла, бир бирге сынауларын юйретиу жаны бла ишчи къауумла ишлерикдиле, культураланы эм динлени араларында байламлыкъла къурауну амаллары сюзюллюкдюле.

Медицина

Сырт сюекге жангы амал бла операция

Къабарты-Малкъарда, саулайда СКФО-да биринчи кере сырт сюекге операция этгендиле. Аны юсюнден республиканы Саулукъ сакълау министерствосуну пресс-службасындан билдиргендиле.

Республиканы клиника больницасында шёндюгюлю рентген установканы орнатхандыла.Ол а жангы технологияла бла ауур жаралары болгъанлагъа операция этип башларгъа онг ачханды. Алайды да, регионда биринчи кере сырт сюекге малоинвазивный методика бла операция этилгенди. Аны магъанасы - сырт сюекни сынгган неда жараулу болгъан жеринде тёрт гитче тешик этип, алайда сюекни бир бирге жалгъар ючюн, титандан этилген штангала тартдырадыла.

Алгъада уа ол жерни узунлугъуна, кереклисича бир кесип, операция этиле эди. Андан сора ол адам бирэки айны ичинде больницада жатып турургъа керек эди, шёндю уа операция этилген кюн окъуна аягъы юсюне болады ауругъан.Бир къауум кюнден а саусузну больницадан чыгъарыргъа да боллукъду.

Жангы технология бла бардырылгъан операцияны файдалылыгъы тёрели операциянынкъы бла тенгди, алай, башында айтылгъаныча, ол теркирикъ этиледи, саусузгъа хатасы иги да азды. Быллай операцияны битеу дунияда этип башлагъанлы да беш жылдан артыкъ болады. Бизде уа жангы техниканы хайыры бла шёндю онг ачылгъанды.

Топландырыу

Тёгерек тазаланнганды

Башха жерледеча, Чегем шахарда да тёгерекни топландырыу эм санитар болумну игилендириу жаны бла ишле дайым да тири бардырылгъанлай турадыла. Аны юсюнден Чегем шахарны администрациясыны пресс-службасындан билдиргендиле.

Аллай ишле федеральный жол бла байламлы бир къауум жерледе тамамланнгандыла. Алтынчы номерли жол къурулуш-ремонт управлениясы балансында болгъан территорияда Шалушка элни чегинден башлап Чегем черекни кёпюрюне дери тазалау ишле этилгендиле. Эки да субботникге къатышханла законсуз къуралгъан тёрт свалканы кетергендиле. Бир къауум зыгъыр жоллагъа «Шэджэм» жабыкъ акционер общество эм юкюм предприятиясы тири къатышыуу бла тёрткилометрлик жоллагъа ремонт этилгенди.

«Росчегемводну» ючюю бла жер тюбюне терен орнатылгъан алты насос алышындырылгъанды, суу ызланы отуз сегиз жеринде тешилген быргъыла жамалгъандыла, жангы скважина хайырланылырыгъа берилгенди. Берилген суу ючюн ахча тёлеу игиленнгенди эм алай бла аны бла халкъны жалчытыу да.

Спорт

Малазиягъа тебирирге хазырланады

КъМР-ни Спорт, туризм эм курортла министерствосуну пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, Волжский шахарда карате-додан онтёрт-онтогъуз жыллыкъланы араларында Россейни биринчилиги бардырылгъанды.

Ары Къабарты-Малкъардан беш спортсмен къатышхандыла. Аладан бири-тырныауузчу Тенгиз Калдани (тренери Евгений Могилевец) биринчи жерни алгъанды. Ол энди къыралны жыйымдыкъ командасыны санында республиканы атындан сермеширикди эм октябрьде биринчилигине къатышырыкъды.

Материалланы басмагъа УЛБАШЛАНЫ Мурат, ДАЛХАТЛАНЫ М., КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия хазырлагъандыла.

Шимал Кавказ кюн сайын 2 бет

Аты дуниягъа белгили алим 5 бет

Гвардиячы экипажны командири 5 бет

Кимге барайым тарыгъа?.. 6 бет

Районда кёп зат этилгенди, алай тындырыллыкъ борчла да аз тюйюлдюле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Президент, саулай айтханда, Черек ауузунда жашаугъанла социальный-экономика айнылыу жолунда жетишимлери бла ёхтемленирге боллукъларын белгилегенди. Былтыры итогларына кёре, районкёп кёрюмдюле жаны бла биринчи жерге чыкъгъаныны эмда он миллион сом бла саугъаланнганлыны юсюнден билдиргенди.

Черекчилени терек бахчачылыкъны жангыртыу, оп санда кысыха заманны ичинде битимле берип башлагъан терекле салыу, дарман кырдыкла ёсдюрюу, малчылыкъны айнытыу жаны бла ишлерине, гитче предпринимательик бла кюрешгенлени кёбейгенлерине, ара ырысхыгъа инвестициланы аслам къошулгъанларына, кеси файдасыны ёсгенине, налогланы жыйыу игиленнгенине биийик багъа бечле, Арсен Каноков аны бла бирге бир къуум проблеманы да кётюргенге, Жемталада бла Табугентде сабий садха мекям къошаргъа, интернатны республикалы кадет школгъа айландырыргъа, Жемталада эмда Огъары Малкъарда сабий садланы, къурулушларын бошап, хайырланыргъа берирге.

Андан сора сёз республиканы экономиканы айнытыу эмда сатыуалыу министри Мусукланы Алийге берилгенди. Ол жыйылгъанланы Черек районну социальный-экономика айныуу башхала бла тенглешдиргенде не халда болгъаны бла шагъырей этгенди. Баш капиталгъа салынngан инвестицияладан хар адамгъа жетген ёлчемге кёре, башхаланы озгъанды. Анга уа мында ГЭС-ни къурулуу бардырылгъаны себеллик этгенди. Андан сора да, налогла жыйыу жаны бла борчланы толтруу, бюджетни къоранлары (хар адамгъа тергегенде), орталыкъ ишу хакъ, предприятиялны дебитор эмда кредитор тёлеулери, ол санда хайырланылгъан газ, суу, тос ючюн борчла, кеси файдаларын ёсдюрюу, эллилени кёлайлыкълары, спортда жетишимле жаны бла кёрюмдюле республикада кёрюмдюледен (орта эсеп бла тергегенде) биийкдиле.

Аны бла бирге район промышленность эм эл мюлк продукциялы чыгъарыу, жашау журтла ишлеу, подоходный налог жыйыу жаны бла эмда предпринимательлени саны бла да башхаладан артха къалады. Къагъанакъылай белгеннгенлерни саны да мында уллуду. Мусукланы Алий КъМР-ни Президентини администрациясыны управлениясы районда жашаугъанланы араларында бардырыгъан соруулу итогларын да туура этгенди. Алагъа кёре, черекчилени бек къайгъы этдирген проблемаладан бири – ишсизликди. Аны ызындан билим бериу, машина эмда жаяу жолланы халлары барадыла. Жер-жерли администрацияны ишине ыразымысыз деген соруу берилгенде, 70 процентни «хау» деп жуаплагъандыла.

КъМР-ни Экономиканы айнытыу эмда сатыу-алыу министерствосу районда болгъан проблемаланы тамамлаучу амалларын да рекомендация халда жарашдырыгъанды. Бек алгъа республикалы инвестиция программагъа кирген бир къуум проектлени, ол санда Огъары Малкъарда суу бла жалчытхан системаны, Къашхатауда жангы

Арсен Каноков Улбашланы Азноргъа машинадан ачхычланы береди.

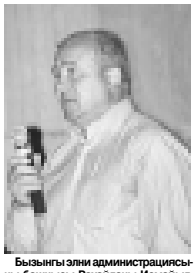

Бызынгы элни администрациясыны башчысы Рахайланы Исмайыл

больницаны эмда Огъары Малкъарда участка больницаны къурулушларыны, эллеге 110 киловатт сагъат электроэнергия берген бийик вольтлу ызны тартыуну да проектлерин, болжаргъа салмай, жашауда бардырыргъа керекли-син белгилегенди.

Районда спорт база да шёндюпю заманны изямлерине келишмегени, аны керекли оборудованиясы инвентари болмагъаны да эсгертилгенди. Район арагъа бассейни бла физкультура-саулукъ сакълау комплекс, элледе уа бир ненча спорт залишлерге кереклиси чертилгенди. Аладан сора да, жангы юч Культура юй ишлерге, ючюсюне да тынгылы ремонт этерге эмда жангы техника бла да жалчытыргъа тийишлиди.

Республиканы кёп башка районларындача, мында да сабий садлада жерле жетишмейдиле. Огъары Жемталада уа 320 жери болгъан бир школ эмда эки школгъа къошакъ мекямла ишлемей боллукъ тюйюлдю.

-Бызынгыны тийресинде «Север Кавказны курортлары» деген эркин экономика зонаны къурагъа белгиленеди, алай этилсе, районну экономика кёрюмдюлери бютюн игиленирикдиле,-деген Арсен Каноков, министр кёргюген шартланы юсленринден кесини оюмун айта.

Районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махтини социальный-экономика болумгъа берген багъасы, ол чыгъаргъан итогла асламысында республиканы экономика айнытыуну эмда сатыуалыуну министри кёргюзтген шартла бла келишгенди. Проблемаланы юсленринден айтханда уа, ол жоллагъа ремонт этиуню, Огъары Жемтала –Жемтала-Зарагиж-Псыгансу суу ызны кюрулушун, «Элмюлктехниканы» милициняны район бёлюмюне ётдюрюлген эски мекямын жангыртыуну, элледе кир-кипчик жыйылгъан жерни ишлеуню проектин жарашдырыуну эмда Табугентде элде кадет школну ачыуну баш магъаналы жулушлагъа санагъанды.

Ызы бла эллени администрациялярыны башчылары бла бирге жер-жерледе болгъан жартылыкъланы кетериню мадаралары да сюзюлгенديле. Аланы асламысы социальный сфераны жангыртыуну программасыла киргендиле.

Ахырында республиканы башчысы Черек ауузунда район араны социальный болуму башхаладан осал болгъанын айырып айтханды. «Бек биринчиден, район больницаны эмда физкультура-саулукъ сакълау араны къурулушларын къолгъа алыргъа керекди. Бу ишде республиканы башчылары «Русгидрогъа» уллу ышанылукъ этедиле»,-деген-ди. Компанияны залда олтургъан келечиси Сотталаны Алий анга былай жуаплагъанды: «Президент «Русгидрону» башчысы Евгений Додогъа аны юсюнден кеси энчи билдирсе эди, социальный сферагъа инвестицияла бла болушуу жаны бла иш тёгюрек тамамланылыкъ эди». Арсен Каноков алайда окъуна писмону хазырлап, аны кёлуна тутдурурларын буюрганды.

Жыйылыуну ахырында элли къартладан бири Президентге жайлыкълагъа иеликни юсюнден соруу бергенди. «Биз, таулула, ёмюрледен бери да малчылыкъ бла кюрешип келебиз, аны бла баш кечиндиребиз,-дегенди ол. - Бизни халкъ кёп къыйынлыкъ да сынагъанды, битеу ол затланы эсге алып, бир амалыгъы бар эсе, жайлыкъ жерле районну оноуундан сыйырылмазча этигиз».

Арсен Каноковну анга жуабы былай болгъанды: «Жайлыкъланы юсюнден закон къабыл этиле туруп, республиканы башчылары былай хыйсап этгендиле: къалай- аллай болсада, жерле муниципалитетлеге ётдюрюлюкдюле, аланы арендагъа бериуден тюшген файда къаллай бир болса да, республиканы бюджетинден берилген трансфертле да ма аллай бирге азая барлыкъдыла. Жайлыкъларгъа иеликни юсюнден оноу хар элге кёре да энчи этилликди».

Президент эки ийыкъдан хар районну администрациясыны башчысы бла энчи тюбеширгини юсюнден да бардиргенди. Дагъыстанда жашагъан районларны бла чекленип къалмазгъа чакъырганды. «Биз бир республиканы жашайбыз, онгу болгъан, барыш, Прохладна районда жерледен да алсын, сизге аны бермей, чырмаулукъ этген адам чыкъса уа, тюзюнлей манга келигиз»,-дегенди.

Ол эллиледен къаугъа къозгъаргъа кюрешгенлени айтханларына алданмазларын да тилегенди. Аланы ыразылыкълары болмай, бир тюрлю оноу этилмезлигине ышандырганды. «Болгъан жартылыкъладан, жарсыладан къутулур ючюн, барыбызгъа да бир зат керекди - мамырлыкъ, бир бирни англыалукъ»,-дегенди.

Арсен Баширович дин экстремизмге къажау къаты тюбеширгe да чакъырганды. Жаш тёлюню юйретиргe аслам эс бурургъа керекликни чертгенди. «Сёзсюз, биз экстремистлени хорларыкъбыз, алай къаллай жоюм этиг? Бу ишни администрацияланы башчылары эм башха салыргъа, аны бла кюн сайын кюреширге керекдиле»,-дегенди.

Ахырында Арсен Каноков Темиржанланы Махтиге къолдан къолгъа ётген байракъны, районну биринчи жер алгъанына шагъатлыкъ этген дипломну эмда саугъагъа он миллион сомну бла кубокну бергенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Залда олтургъанла.

ди. Районну саулукъ сакълау учреждениялрында сынаулу врачла жетишмегенлерин, бюджетни дотациялылыгы алыкъа уллу болгъанын белгилегенди. «Экономиканы бютюнда кючлендириг ючюн, инвестиция проектлени, рекреация онгланы не къадар толу жайылгъанлыгъра керекди»,-дегенди.

Андан сора КъМР-ни Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары Адиб Абрегов правительстволу комиссия районда тиннтиуле бардырыгъанда этилген жыйсапны юсюнден кысыха билдиргенди. Кёп социальный объектлеге тынгылы ремонт этерге, терезелерин, эшиклерин алышындырыргъа, башларын жангыдан жабаргъа кереклисин айтханды. Жууукъ заманлада тамамларгъа керек боллукъ бек магъаналы ишлени туура этгенди: Огъары Жемтала элде школ бла Культура юй ишлер-ни Къашхатауда сабий садлада жерле жетишмейдиле. Огъары Жемталада уа 320 жери болгъан бир школ эмда эки школгъа къошакъ мекямла ишлемей боллукъ тюйюлдю.

-Бызынгыны тийресинде «Север Кавказны курортлары» деген эркин экономика зонаны къурагъа белгиленеди, алай этилсе, районну экономика кёрюмдюлери бютюн игиленирикдиле,-дегенди Арсен Каноков, министр кёргюген шартланы юсленринден кесини оюмун айта.

Районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махтини

Шимал Кавказ кюн сайын

Ингушетияны башчысы премьер-министрни айтханын тюзге санагъанды

Ингушетияны башчысы Юнус-Бек Евкуров Владимир Путинни жаш педагоглагъа льготалы ипотека кредит бериую юсюнден башламчылыгъын бек жаратханын билдиргенди. Бюгюнлюкде жашау журт керекли уставлагъа ол уллу болушлукъду, аллай педагогла къыралда асламдыла, дегенди ол. Болсада, деп чертгенди Евкуров, жарсыугъа, Ингушетиягъа ол тюрлю иш бек къыйын борчду. Республикагъа федеральный бюджетден берилген дотация 86 процентни тутады. Бизге ол жорукъла бла ойнар ючюн, дотацияны 30-40 процентге тюшюрюрге керекди. Евкуров айтханнга кёре, республикада ипотека кредит берир ючюн, башда айтылгъан проблемаланы эсге алып, тийишли болумланы къурагъа керекди.

«Единая Россияны» регион бёлюмлерини Северо-Запад федеральный округда баш кюн бардырылгъан халкъла аралы конференциялларыны пленар жыйылыуунда, премьер-министр айтханча, школ педагогланы проблемалары, льготалы энчи программаны эсебинден ырысхысы бёлюнюп, тамамланылыгъра боллукъдула. Путин айтханнга кёре, бек аз биринчи взнос, андан тёленирик бек аз ставка да белгиленилирге керекдиле. Премьер дагъыда берген бир предложениягъа кёре уа, клиентден банк аны ёнкюючюн тёлетир ючюн белгилеген иш хакъны ёлчемин да азайтыргъа тийишлиди.

Жарашыулукъну эм бирликни кюнюн белгилегендиле

Чечен Республикада Граждан келишиулюкню эм бирликни кюнлерин белгилегендиле. Битеу школлада мамырлыкъны дерслери, патриот жаш тёлю клублада уа аслямлы акциялра бардырылгъандыла. Алагъа мингле бла школчула эм студентле къатышхандыла.

Аллай ишле битеу республикада да болгъандыла. Андан сора да, битеу районлада байрамны, автопробегни къурап, белгилегендиле. Автомобилистле орамла бла Россей Федерациясы эм Чечен Республиканы байракъларын кётюрюп озгъандыла.

- Быйыл бизни республика Граждан келишиулюкню эм бирликни кюнюн онунчу кере белгилейди. Бу байрам бизни крайны белгили кюнюне айланнганды, - дегенди Рамзан Кадыров. Указгъа кол Чечен Республиканы халкъын бирикдирир мурат бла, мамыр жашау жетишимли урнууну хорламлары ючюн эмда обществону ниет-психология сезимин кётюрюр ючюн салынngанды, - деп чертгенди ол.

Сабийлени эркинликлерин тынгылы къоруулларча

Адыгеяда сабийлени эркинликлери жаны бла уполномоченный республиканы башчысы Аслан Тхакушиновну указы бла къуллугъуна салынngанды. ИТАР-ТАСС-ха аны юсюнден регионну башчысыны пресс-службасыны таматасы айтханды.

Сабийлени эркинликлери жаны бла уполномоченныйни юсюнден Адыгеяны Къырал совети – Хасэси - майны ахырында къабыл этген эм кючюне кирген закон республиканы сабийлерини эркинликлерин къыйматлы къоруулау жаны бла къырал политиканы жашауда бардырыуну жалчытыргъа керекди. Уполномоченныйни аппаратыны ишчилери къырал служащийни статусун аллыкъдыла. Ол аппаратны ишлеуюн жалчытыргъа бир жылгъа экиден асламыракъ миллион сом бёлюнюрюкдю.

Культура эм солуу паркланы келечилери оноулашхандыла

Адамланы жарыкъ солуулаярын жалчытыучу индустрияны келечилерини жыл сайын бардырылыучу 21-чи семинарлары – кенгешлери Сочиде ётгенди. Анга 150-ден аслам адам къатышхандыла. Ала РФ-ни 35 регионларындан, Голландиядан, Белоруссиядан эм Италиядан келгендиле, араларында культура эм солуу паркланы таматалары да бар эдиле. Ала парк отраслны айнытыуну проблемаларын сюзгендиле. Аттракцион техниканы хайырланыуну тап къурауну, аны къоркъуусузлугъун жалчытыну, паркларгъа адамла кёп келирча этиную вопросларына энчи эс бурулгъанды. Андан сора да, парклагъа керекли аттракцион эм оюн оборудованиялары чыгъарыучланы келечилери бла да магъаналы тюбешиуле болгъандыла.

Семинар «Хрустальное колесо-2011» конкурсда-къарауда хорлагъанланы саугъалау бла бошаллгъанды. «Приз зрительских симпатий» деген номинацияда хорлагъан ким болгъаны тохташдырылгъанды.

Дунияны чемпионларына – биришер миллион сом

Кубаньны дунияны чемпионатында хорлагъан женгил атлетлери биришер миллион сом аллыкъдыла. «Аллай бегимге Краснодар крайны губернатору Александр Ткачёв къол салгъанды», - дегенди пресс-конференцияда физкультурадан эм спортдан регион департаментни таматасы Людмила Чернова.

Бу бегим кесини жигитлерин бу жууукъ заманда табарыкъды. Биринчиле болуп биришер миллион сомну Кубаньны спортсменкалары – дунияны чемпионкалары – Юг Кореяда Гэгуда женгил атлетикадан хорлагъанла Татьяна Чернова (семиборье) эм Мария Абакумова (сюнгю сызыу) алгъандыла.

Кубаньны спортсменкалары Лондонда Олимпиада 2012 деген эришиуледе алтын майдалла алсала уа, аланы саугъалары эки керегe кёп – 2-шер миллион сом - боллукъдула.

Яхтсменле бир талай рекорд тохташдырыргъа таукеdиле

Сочини яхтсменлери дунияны тёгеregине тамашалыкъ жолоучулукъла чыгъаргъа эм бир ненча рекордну тохташдырыргъа умут этедиле. ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине айтханларына кёре, 100-футлукъ «Scorpius» деген яхта Юг эм Север полюслану тёгереклерине айланырыкъды эм 1,5 жылны ичинде 70 мингге тенгиз миля жолну ётеркди.

Бу жолоучулукъгъа къатышырыкъла маршрутну узунлугъуна эм заманына кёре да дуния рекордланы тохташдырырыгъа умут этедиле. «Яхта Россну тенгизине Юг широтаны 77-чи градусунда кирликди, Антарктиданы жаны бла югуракда 60-чы градус бла эм Север полюсда 65-70-чи градусладан бир календарь жылны ичинде ётеркди», - деп чертгенди «Росморпортну» Сочиде филиалыны директоруну болушлукъчуу Анна Субботина. Ол айтханнга кёре, Сочини тенгизчилери ол жолоучулукъда экология эм гидробиология илму тинтиуле бардырлыкъдыла, ГЛОНАСС системаны бийик широталада болумларыны юслеринден тестлени жарашдырлыкъдыла.

Аскер судья законну бузгъанды

Дондагъы Ростовда аскер судьягъа терс сюд оноуланы билип турагъанлай этгенди деген гурушхалыкъда уголовный иш ачылгъанды. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ха РФ-ни Следствие комитетини официальный келечиси Владимир Маркин айтханды,

Следствияны оюмуна кёре, Владимир Гудков 2004 жылда, граждан судопроизводствону мардаларына бузукълукъла этип, бир къауум терс сюд оноуланы чыгъаргъанды, ол санда заявленияланы производствогъа алыуну юсюнден определенияла, ишлени бир производствогъа къошуну, ишлени сюд производствоза хазырлауну эм алагъа сюдде къарауну юсюнден эмда бир кауум пенсиячыгъа пенсиялары жангыдан санау бла тохташдырылгъан ачхаланы пенсиячылагъа Россейни Къоруулланы министерствосуну ырысхысындан алып бериую юсюнден оноула бардыла.

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

Ишлеринде жетишимле болдургъанлары эмда кёп жылланы ахшы ишлегенлери ючюн

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа

Бжеников Хусен Хазизовични-Къабарты-Малкъар Республиканы Волгоград, Астрахань областьлада эмда Къалмыкъ Республикада Сатыу-алыу экономика жаны бла представительствосуну башчысын, чекленген жууаплылыгъы болгъан «Эльбрус-Волга» обществону директорун

Къартлыкъланы Ражабны къызы Налжанны- Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Урнуу, социальный политика эмда саулукъ сакълау жаны бла комитетини консультантын

Кешоков Руслан Хатаовични -Нальчик шахарда «4-чю номерли шахар поликлиника» саулукъ сакълау муниципальный учреждениясы баш врачын

Любуня Николай Григорьевични - «Терк-Малка округ къазакъ аскер» жамауат биригиную атаманын

Сурхайханов Ибрагим-Халил Газиевични - «Россейни Художниклерини союзу» Битеуроссей чыгъармачылыкъ жамауат организациясыны Къабарты-Малкъар республикалы бёлюмюню членин

Шереужев Хусен Ханбиевични. Черек муниципальный районну Зарагиж эл поселениясыны башчысын,

сыйлы атла атаргъа:

«Къабарты-Малкъар Республиканы халкъ художнигиси»

Бгажноков Заурбек Хачимовичге- «Россейни Художниклерини союзу» Битеуроссей чыгъармачылыкъ жамауат организациясы Къабарты-Малкъар республикалы бёлюмюню председателини орунбасарына

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы артисти»

Газаланы Хажисмайылны жашы Махмутха - «Балкария» Къабарты-Малкъар фольклор-этнография ансамбль» къырал культура учреждениясы балетини артистине

Кокова Елизавета Мурадиновнагъа - «А.Шогенцуков атлы къабарты къырал драма театр» къырал культура учреждениясы актрисасына

Макушев Руслан Аулединовичге - «Кабардинка» къырал академиялы тепсеу ансамбль» къырал культура учреждениясы толтруучу директоруна

Ракитина Ирина Владимировнагъа - «Терк къазакъла» Къабарты-Малкъар къырал жыр эмда тепсеу ансамбль» къырал культура учреждениясы солистискаына

Шауаланы Тебону жашы Орусбийге - «Къулийланы Къайсын атлы малкъар къырал драма театр» къырал культура учреждениясы актёруна

Шибзухова Басират Умаровнагъа- «А.Шогенцуков атлы къабарты къырал драма театр» къырал культура учреждениясы актрисасына

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы врачы»

Пазова Мария Каншобиевнагъа - Къабарты-Малкъар Республиканы Саулукъ сакълау министерствосуну «Туберкулёзда бакъулан «Зёздочка» сабий санаторий» къырал саулукъ сакълау учреждениясыны баш врачына

Созайланы Мариям Султан-Хамидовнагъа - Къабарты-Малкъар Республиканы Саулукъ сакълау министерствосуну «Республикалы клиника больница» къырал саулукъ сакълау учреждениясыны клиника-диагностика лабораториясыны таматасына, клиника лаборатория диагностиканы врачына

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы журналисти»

Котляров Виктор Николаевичге - чекленген жууаплылыгъы болгъан обществону - «Эльбрус» журналны редакциясыны» - баш рекдакторуна

«Къабарты-Малкъар Республиканы искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу»

Балкарова Тамара Хацуевнагъа - бийик профессионал билим берген «Искусстволаны Север-Кавказ къырал институту» федеральный къырал билим бериу учреждениясы преподавателине

«Къабарты-Малкъар Республиканы саулукъ сакълауну сыйлы къуллукъчусу»

Исаенко Татьяна Владимировнагъа - «Май район больница» муниципальный саулукъ сакълау учреждениясы сабийле туулуу бёлюмюню таматасына, акушер-гинеколог врачха

«Къабарты-Малкъар Республиканы культурасыны сыйлы къуллукъчусу»

Псигусов Асламбек Хазретовичге - жазыучугъа, «Все для дома» деген сатыу-алыу юйню директоруна

«Къабарты-Малкъар Республиканы эл мюлкюню сыйлы къуллукъчусу»

Арамисов Асланби Мухамедовичге - «Зоопарк «Нальчикский» муниципальный культура учреждениясы директоруна

Быстрая Галина Владимировнагъа - «Тау эмда тау этекледе терек бахчачылыкъ жаны бла Север-Кавказ илму-излем институт» федеральный къырал илму учреждениясы битимлени къоруулауну бёлюмюню таматасына

Матуев Магомет Кукушевичге - Къабарты-Малкъар Республиканы Эл мюлк министерствосуну жаныуарла тургран объектлени, суу биология ресурсланы сакълау, контроль этиу эмда аланы хайырланыу жаны бла департаментини башчысына

Утижев Арсен Зарамуковичге - чекленген жууаплылыгъы болгъан «Агроконцерн «Золотой колос» деген обществону генеральный директоруна

«Къабарты-Малкъар Республиканы халкъны социальный къоруулауну сыйлы къуллукъчусу»

Керефов Мурадин Ахметхановичге - Терк муниципальный районну жер-жерли администрациясыны башчысыны орунбасарына

Маршенкулова Лариса Мухамедовнагъа - Къабарты-Малкъар Республиканы Урнуу эмда социальный айнытыу министерствосуну «Зольск муниципальный районда халкъны социальный жумушларын жалчытыучу комплекс ара» къырал учреждениясыны директоруна

Смола Нателла Гурамовнагъа - Къабарты-Малкъар Республиканы Урнуу эмда социальный айнытыу министерствосуну Май муниципальный районда урнуу эмда социальный айнытыу управлениясы таматасыны орунбасарына-социальный льготала эмда тёлеуле бёлюмюню башчысына

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы къурулушчусу»

Гоплачев Алеша Амирхановичге - чекленген жууаплылыгъы болгъан «Къббалкремстрой» обществону генеральный директоруна

Гук Сергей Николаевичге - «166-чы номерли жол-хайырланыучу предприятие» федеральный къырал учреждениясы «Прохладныйден Элбрусха Бахсанны юсю бла» федеральный автомобиль жолну 8-чи участкасыны къурулуу эмда монтаж ишле жаны бла мастерине

Дидигов Мухарбек Ильясовичге - Россей Федерациясыны Федеральный Жыйылыуну Федерация Советини членине

Мамухов Исмагил Хамготовичге - «Урванда жолла ишлеучю эмда алагъа ремонт этиучю управление» ачыкъ акционер обществону ишлерин бардырыучусуна

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ

Нальчик шахар, 2011 жылда 6-чы сентябрьде, №135-УП

Фильм

Таулуланы юслериндеи – документли фильм

Черек районнга халкъла аралы «Мир» телерадиокомпанияны кино алдыныучу къауууму келгенди. Журналистле «Россейни тюрклери» деген документли-тарых циклни чеклеринде жангы фильмге материалла жыйгъандыла.

Огъары Малкъарда къонакълагъа эрттегили заманлада къыз къачыярыу, сабийни бешикге салыу, къой жюнден жамычыланы жарашдыруу, хунала ишлеу, миллет ашарыкъла (жёрме, жалбауур, хычинле) къалай этилгеннлерин кёргюзтгендиле. Таулу халкъны тарыхыны юсюнден да кёп сейир зат айтхандыла.

Проектни продюсери Лидия Мизиева билдиргенича, фильмни мураты - адет-тёрени тинтиуню юсю бла тюрк халкъла къалай айнигъанларын, къайсы адетле, бурундача, къалгъанлары, къайсылары уа бусагъатдагъы жашаугъа кёре тюрленнгенлерин ачыкълауду. Дагъыда ол съёмкаланы къорауда болушханлары ючюн Байсыланы Харунну, Мусукланы Рамазанны, Урайланы Владимирни юйюрлерине, биринчи эм экинчи номерли школланы коллективлерине эм къарачайлыланы бла малкъарлыланы юслеринден фильмде баш жигитле болгъан эллилеге ыразылыгъын ачыкълагъанды.

Кино эфирге 2012 жылны февраль айында чыгъарыкъды. Этнография, тарых, халкъ тёреле бла кюрешген адамла анда кеслерине кёп жангы зат ачарыкъдыла.

БЁЗЮЛАНЫ Залина.

Юбилей

Физика-математика илмуланы доктору, профессор, РАЕН-ни академиги, СССР-ни, КъМР-ни, РФ-ни Правительстволарыны илму эм техника жаны бла Къырал саугъаларыны эмда «Табийгъаны модификациясы жаны бла айтхылыкъ жетишимлери ючюн» Халкъла аралы саугъаны лауреаты, РФ-ни эмда КъЧР-ни илмугъну сыйлы къуллукчусу, Къабарты-Малкъар Республикани Жамауат палатасыны бла КъМР-ни Президентинде Жамауат советни члени Абшаланы Тахирни жашы Магометге 70 жыл болгъанды.

Аты дуниягъа белгили алим

Студент жылларындан окъуна башлап Магометни битеу жашауу, урууну иши Бийик тау-геофизика институт бла байламлыды. Мында ол лаборантдан «Антиград» илму-производство ораны директоруна, Бийик тау-геофизика институтну башчысыны орунбасарына дери ёсгенди. Радио-метеорология, булутланы физикасы эмда хауа болумланы модификациясы жаны бла ата журтну илмуну айнытыуъа, кеси аллына чыкъан къорхъуулу табийгъат процессленге тири къатышырча технологияланы бла техника керекленги жарашдырыугъа, метеорология радиолокаторланы, буз уруугъа къажау автоматизация керекленги бла ракета комплексленги къураугъа уллу къошумчулукъ этгенди.

Абша улу 450-ден артыкъ илму ишни, юч монографияны, илму-методика эм башчылыкъ этуде хайырланылгъан онжети документни, токъсан юч жангычылыкъны бла патентни автоуду, аланы кёбюсю практика ишде хайырланыладыла. Радиолокация метеорология, булутланы физикасы эмда буз уруугу процесслерине тири къатышып, хаталары жетмезча этуде, буз уруугу процесслерин табыуда, билиуде эмда алагъа тири къатышып, тап жанына бурууда аны терен тинтиулерини магъаналары айтып болмазча уллудула. Андан сора да, хауа болумладан чыгъаргъа боллукъ къоркъуулу заттланы (буз уруу, элия, сакъ жауун, къар юзюлюуле, къутуруп келген суула, жауун къатыш ырхыла) табыуну эмда билиуню кёп толкъунлу радиолокация, радиолокация-радиометрия эм доплер амаллары комплексини, дагъыда башхаларыны да.

Аланы болушлукълары бла ол булутланы макро-эм микроструктуралары терен тинтиуню, бузлу булутланы къуралыуларыны эмда кёбейиулерини энчиликлери жаны бла тынгылы классификация бардыргъан тюрлю-тюрлю вузланы студентлерин хазырлаугъа кёп заманын къоратханды: Къабарты-Малкъар къырал университетде «Радиолокация метеорология» эм «Гидрометеорология процесслеге аланы хаталары жетмеза этиуге тири къатышыу» жаны бла ол кеси жарашдыргъан темалагъа кёре лекцияла окъуганды, Россейни эмда тыш къырралланы уллу вузларын – КъМКъУ-дан башлап МГУ-гъа дери да, бошагъан 100-ден артыкъ адамны диплом ишлерине бла магистр диссертациялары бла башчылыкъ этгенди.

ВАКО-ны Къабарты-Малкъар «Союз» бёлюмюню президентини къуллугъунда Абшаланы Магомет окъуучуларга школдан тышында билим берген ракета-космос компьютер, кеме эм авиа-модель кружокларын къурагъанды. Анда бу ишге ол кеси келтиген фахмулу педагогланы уллу къауумуну болушлугъу бла сабийлени чыгъармачылыкъларын илму мурдоргъа салыргъа жетишгенди. Республикады жюзле бла саналгъан хунерли школчулары «Космос», «Келир заманнга атлам» деген битеуроссей эм халкъла аралы конкурслары, аладан сора да, халкъла аралы эмда битеуроссей конференцияларыны лауреатлары болгъандыла.

Магомет Тахирович радиометеорология, булутланы физикасы эмда ала бла байламлы ишлеге тири къатышыу жаны бла къыралны белгили специалистлеринден бириди, ол а кёп тюрлю халкъла аралы конференцияла, симпозиумлада бла сёлешуледе ата журтлу илмуну намысын къоруулагъа онг береди. Ол 15 жылдан бери ООН-да Битедуния метеорология организациясы экспертиди, СНГ-ни къыралларыны гидрометеорология жаны бла Къырала аралы советини Р-11 ишчи къауумуну члениди, Росгидрометни Проблема советини эмда доктор диссертацияланы къоруулау жаны бла алим советлерини члениди.

Абшаланы Магометни илму чыгъармачылыкъ ишинде жетишимлерине уллу багъа берилгенди: ол СССР-ни ВДНХ-сыны 11 майдалы эмда дипломлары, «Уруунуну ветераны» деген майдал, СССР-ни Госкомгидрометини, Росгидрометни сыйлы грамоталары, «Россейни Гидрометеослужбасыны сыйлы къуллукчусу», «Табийгъатны къоруулауну сыйлы ишчиси» деген белгиле бла саугъаланганды, СССР-ни Госкомгидрометини Сыйлы китабына жазылгъанды, Россей Федерацияны Гидрометеослужбасыны отличниги.

Абшаланы Тахирни жашы Магомет - махтауу ишлери радиометеорология эмда буз уруугну хатасы жетмеза этиуню процессленге тири къатышыу жаны бла россейли илмуну бла техниканы дунияда ал тизиннге чыгъаргъан ата журтну алимледен бириди. Кесини 70-жылына алим ахшы формада тюбейди, аны планлары кёпдюле, аланы толтура барыу уа - фахму адамны ыхал санындан къоркъмайды деп, халкъда жюрюген акъылны сёзню тюзлюгюн кёргюзтеди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Валерий, «Бийик тау-геофизика институт» федеральный къырал бюджет учреждениясы директору.

Аланы дуниягъа белгили алим

Солдан онгнга: Абшаланы Магомет, Малкъарланы Аминат, Байсылаты Хажи-Мурат, Сергей Алита иш юсюнде.

Абшаланы Магомет РФ-де, СНГ-ни къыралларында, Аргентинада бла Бразилияда буз уруугъа къажау службаланы къурау эмда айнытыу жаны бла да кёп зат этгенди. Айтыннгы СССР-ни территорисында метеорология эм башха геофизика процесслеге тири къатышыу бла хаталары жетмеза этиуде аланы аскер магъананы тутхан службаларына илму-методика башчылыкъ этиуню, ол службаланы баш специалистлерин хазырлауну бла аттестациялауну, буз уруугъа къажау илмуну къурауну бла бардырыуну регламентлерин тохташтырыуда башчылыкъ этиуню библиотекаларын, - насийхатчылыкъны, методика кёргюзтюулени бла башчылыкъ этиуню документлерин къурауну да къошуп, къыркъ жылгъа жууукъ заманны ичинде бардырып келеди.

Ол – дуниягъа белгили алимди. Абша улу кесини илму эм производство школларын хазырлагъанды. Аны башчылыгъы бла 22 кандидат, 5 доктор диссертация къоруулангъанды, хауа болумланы модификациясы, радиометеорология, ракета техника жаны бла 2900-ден артыкъ специалист, ол санда тыш къыраллыланы (Аргентинаны, Болгарияны, Бразилияны, Венгрияны, Кубаны, Монголияны, Вьетнамны, Къытайны, Север Кореяны бла СНГ- ни) 450-те жууукъ специалисти хазырланнгъанды эмда аттестациядан ёттенди.

Арый-тала билмеген, айтып болмазча улу иш кёллюлюю болгъан адам тюрлю-тюрлю вузланы студентлерин хазырлаугъа кёп заманын къоратханды: Къабарты-Малкъар къырал университетде «Радиолокация метеорология» эм «Гидрометеорология процесслеге аланы хаталары жетмеза этиуге тири къатышыу» жаны бла ол кеси жарашдыргъан темалагъа кёре лекцияла окъуганды, Россейни эмда тыш къыралланы уллу вузларын – КъМКъУ-дан башлап МГУ-гъа дери да, бошагъан 100-ден артыкъ адамны диплом ишлерине бла магистр диссертацияларына башчылыкъ этгенди.

ВАКО-ны Къабарты-Малкъар «Союз» бёлюмюню президентини къуллугъунда Абшаланы Магомет окъуучуларга школдан тышында билим берген ракета-космос компьютер, кеме эм авиа-модель кружокларын къурагъанды. Анда бу ишге ол кеси келтиген фахмулу педагогланы уллу къауумуну болушлугъу бла сабийлени чыгъармачылыкъларын илму мурдоргъа салыргъа жетишгенди. Республикады жюзле бла саналгъан хунерли школчулары «Космос», «Келир заманнга атлам» деген битеуроссей эм халкъла аралы конкурслары, аладан сора да, халкъла аралы эмда битеуроссей конференцияларыны лауреатлары болгъандыла.

Магомет Тахирович радиометеорология, булутланы физикасы эмда ала бла байламлы ишлеге тири къатышыу жаны бла къыралны белгили специалистлеринден бириди, ол а кёп тюрлю халкъла аралы конференцияла, симпозиумлада бла сёлешуледе ата журтлу илмуну намысын къоруулагъа онг береди. Ол 15 жылдан бери ООН-да Битедуния метеорология организациясы экспертиди, СНГ-ни къыралларыны гидрометеорология жаны бла Къырала аралы советини Р-11 ишчи къауумуну члениди, Росгидрометни Проблема советини эмда доктор диссертацияланы къоруулау жаны бла алим советлерини члениди.

Абшаланы Магомет илму чыгъармачылыкъ ишинде жетишимлерине уллу багъа берилгенди: ол СССР-ни ВДНХ-сыны 11 майдалы эмда дипломлары, «Уруунуну ветераны» деген майдал, СССР-ни Госкомгидрометини, Росгидрометни сыйлы грамоталары, «Россейни Гидрометеослужбасыны сыйлы къуллукчусу», «Табийгъатны къоруулауну сыйлы ишчиси» деген белгиле бла саугъаланганды, СССР-ни Госкомгидрометини Сыйлы китабына жазылгъанды, Россей Федерацияны Гидрометеослужбасыны отличниги.

Абшаланы Тахирни жашы Магомет - махтауу ишлери радиометеорология эмда буз уруугну хатасы жетмеза этиуню процесслерине тири къатышыу жаны бла россейли илмуну бла техниканы дунияда ал тизиннге чыгъаргъан ата журтлу алимледен бириди. Кесини 70-жылына алим ахшы формада тюбейди, аны планлары кёпдюле, аланы толтура барыу уа - фахму адамны ыхал санындан къоркъмайды деп, халкъда жюрюген акъылны сёзню тюзлюгюн кёргюзтеди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Валерий, «Бийик тау-геофизика институт» федеральный къырал бюджет учреждениясы директору.

11-чи сентябрь - Танкчыны кюнюдю

Гвардиячы экипажны командири

Аланы аскер къуллукъ жолукъдургъан эди - Къабарты-Малкъарны Жангы Малкъар элинден орта бойлу, бёкем санлы, къара кёзлю Жантуулану Арсенни бла Горький областьдан субай санлы, сарычач Владимир Жарковну. Экиси да – элде тууп ёсген жаша. Афганистан болмаса, ала, баям, бир заманда да общаннгъан эмес эдиле.

Мында уа, юнчыгъыш къыралда, ала туугъан къарындашлача болуп къалгъандыла. Танк ротада бары да биле эдиле малкъарлы уланны бла Волганы жагъасындан келген оруслу жашны араларында къаты шуёхлукъ боллгъанын. Сержант Жантуу улу - 227-чи номерли танкны командири, рядовой Жарков – механик-водитель. Бу тарих мени эсиме Сталинни 1942 жылда 28-чи июльда «Бир атлам артха тепмезге» деген аты бла чыкъгъан буйруугъун тюшюреди. Аны номери да 227 эди.

Мен, республиканы военкоматыны политика бёлюмюню таматасыны тилеги бла Жангы Малкъаргъа барып, Арсен бла 1989 жылда тюбешген эдим. Ол, ёлген шуёхуну юсюнден хапар айта, кёз жашларын кючден тыйып тургъанын эслеп, бираз тынгыладым жукъ сормай. Кеси башлады хапарны: «Володя Жарков ротада бек ахшы механик-водитель эди. Жарыкъ кёллю, оюнчу, кюлкючю жаш. Нёгерлери жашар ючюн бергенди кесини жашауун...»

Арсен бла Владимир бир танка бергъанлыда аскер операциялагъа, окъ-топ керекле эм аш-азыкъ жюкленнген автомашиналаны колонналарын бандаланы чабыуллукъларындан къоруулай. Танк эки кере, душман миналы басып, бузулгъанды. Насыпха, ол заманда адам къоранч болмагъанды. Терк окъуна ремонт этип, къурч машинаны жангыдан танк ротагъа къайтаргъандыла.

..Бир жол автомашиналаны бла бронетранспортёрланы колоннасы Баглан деген гитче шахарчыкъны тийресинде тау ауузъа киреди. Машинала бир бирлеринден къаллай бир узакълыкъда барыгъа керекликси къаты эсгертилгенди аскерчилеге. Колоннаны аллында – танкла, биринчи машинада уа – Жантуу улну гвардиячы экипажы. Биширипми кьояды дерча иссилик; жюда ташла окъуна къол бла тиерге жарамазча къызъгъандыла. Къурч машинаны ичинде уа? Башха болмай, хамамдача.

Билмей тургъаннлай душманла улну калибрли пулемётладан бла гранатомётладан эм миномётладан от ачдыла. Бир ненча автомашина жандыла. Сермешге бизни танклрыбыз кирип, бандитле орналгъан биийикликни отха алдырдыла. Топ тауушла тау ауузну гюрюлдетдиле. Жантуу улуну экипажы топ окъланы аяусуз жибереди кьаяла башларына. Танкчыланы бетлерин тер басханды, гимнастёркалары аркъаларына жабышхандыла. Ушкок от ийисден эм иссиликден ала солуулларын кючден аладыла.

Болсада жашла тёздюле, чыдадыла. Аладан бири да кёлсюзлюк этмеди жанларына къоркъуу тюшген ууахтыда. Айхай да, ол жашла гвардиячыла эдиле! Фашист аскерлени Москваны къатында эм Сталингградда, Курск дугада эм Днепри жагъаларында уатханланы, Берлинни алгъанлары тудукъларыс!

Банда жокъ этилди... Душманланы сау къалгъанлары саутлардан кьоюп къачдыла. Аланы пулемётлары, миномётлары эм башха саутлары да тышындан келтирилген эдиле – Совет Союзгъа онг кёз бла къарамагъан къыралладан.

Мени бла ушагъында Арсен былай айтхан эди: «Бизни солдатларыбызгъа Афганистанда айтып айтмазча кьыйын эди. Жаланда бир такъыйыкъагъа сакълыкъны тас этсенг, палахха тюшерге боллукъ эди. Офицерле тохтаусуз, кече, кюн да солдатларыбызны аз да уллу кёллю болмазгъа чакъыргъанлай тургъандыла. Жолда авторучкамы, зажигалкамы, сагъатмы, башха затмы кёрдюгюз, тиймегиз, аланы хар бири атылыргъа боллукъ деп юйретгендиле. Сизни юйде аналарыгъыз сакълагъанларын унутмагъыз, деучю эдиле...»

Ыннасы Букъминат, анасы Мария да Арсенни эки жылны сакълагъандыла, тынчлыкълары болмай, кёзлерине жукъу кирмей. Жашны аппасы Мухаммат Уллу Ата журт урушда ёлгенди. Букъминат туудугъун артыкъда бек баш иесине ушагъаны ючюн сюйгенди. Аныча, кьалын кьара кьашлары, кьара кёзлери, огъурлу кьарамы...

1985 жылда октябрь кюнлени биринде Жантуу улуна кьалауурлагъа башчылыкъ этерге буюрдула. Кече узуну постлагъа айланып, тёгеректе-башха кьарап турду. Кьалауургъа кёзню жумуп ачхан чакълы бир заманчыкъгъа окъуна кесин бошларгъа жарарыкъ тюйюл эди. Кече тынч, кьайгъысыз ётдю. Палах танг жарыгъы бла келлигин бир киши да билмегенди. Взводну командири тамата лейтенант Никогдин, рядовой Владимир Жарковну тургъузуп, анга болжалгъа салыргъа жарамазлыкъ борчну бююрду. Володя терк окъуна кийинди. Ол кезиуде Жантуу улу да казармагъа кьайтды. Комвзвод, Жарковха не этеригин дагьыда бир кере эсгерип, чыгъып кетди. Ол эшикни эттенлей, терезеден атылгъан гранат тюзюнлей Жарковну ундуругъуна тюшдю. Аны сермеп алып, кьарнына кьысып, кесин юй тюбюне атхан Володяны кёргенинде, Арсен, агуман болуп, жеринден тебалмай кьалды...

Владимир Жарков, жолдашларын ёлюмден сакълар ючюн, ёз жаныны берди. Солдатла аны тышына чыгъара туруп, Жантуу улу алыкъа да сюелген жеринде. Бир кесекден, кёзлери кьарангы этип, бутлары тутмай, отуну ортасында кьызылды. Эки бутун да темир сыныкъла тешген эдиле. Госпитальда юч ай жатып, танкчы жангыдан аскер бёлюмюне кьайтды.

Арсенни жаралы болгъанын эшитип, ыннасы бла анасы кёп кечеларин жиляу бла ётдюрдюле. Ала ашыгъып сакълагъан кьууанчлы хапар да келди. Арсен биягъы аскерчи жолдашларыны араларындады. Аны танкы, алгъынча, жюк ташыгъан колонналаны ашырады. Бирде уллу, бирде ууакъ бандит кьауумла бла атышыргъа тюшмеген кезиу хазна болмайды. Татлы тенги Жарков биргесине болмагъанына жарсыйды.

Букъминатха сау ёмюрча кёрюнгген эки жыл да бошалды, туудугъу да юйге сау-саламат кьайтды. Мен Жангы Малкъарда болгъан кюнледе запасдагъы сержант Жантууланы Арсен Майскийде автошкола окъуй тура эди. Курсланы бошагъандан сора ич ишлени органларында ишлерге эди умуту. Ыннасы, кьагъыт орунчукъдан чыгъарып, туудугъуну жыштырауукъ Къызыл Жулдуз орденин стол юсюне салып: «Кьарачыгъыз, мени Арсеним кьаллай кьашды!» - деди.

Андан бери жыйырма жылдан артыкъ заман озгъанды. Огъурлу ынна бюгюн сау эсе, Аллах аны ёмюрюн энтта да кёп жыллагъа созсун! Арсен а право низамны сакълаучуланы тизгинлерине къошулгъан эсе, бу кьуллугъунда да, Афган урушдача, кьырал саугъагъа тийишли болсун!

КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий.

САУЛУКЪ

Кёгетлени бла жемишлени айыртлап ашагъыз

Рынокладе къазауатлыкъ эсленеди - келе тургъан кьышха чархларында витаминлени кёбейтип тюберге хар ким да кюрешеди. Бир-бир ауруулары болгъан адамла не жанны жемишле эм кёгетле да аланы саулукъларына хата тюшюрлюклерини юсюнден хазна сагьыш этмейдиле:сёз ючюн, къасмакъ ётте, аш орун- чеги трактха, аш орунну тюбюндеги безге хаталыды, кьара тукъузгню жемишлери уа, кьан басымны эниш этенликге,анда витамин С кёп болгъаны себепли кьанны кьалын этеди, ол а гипертониядан ауругъан , жыл санлары уллайгъан адамлагъа иги тюйюлдю.

Сакъ хайырланыргъа!

Татлы эрикле. Семиз, сахарный диабетден ауругъан, аш орунларында кислотность уллу болгъан адамлагъа ашагъа керек тюйюлдю.

Кьара тукъузгю эм дугуум. Кьалын кьанлары болгъан эм кьанларыны тынч уюгъан адамлагъа хайырланыргъа жарамайдыла.

Жюзюм. Сахар диабетден ауругъан, аш орунларында жаралары эм кьарынлары чанчыучу болгъан адамла ашамасынла.

Уллу шапталла (абрикосы). Баурлары ауругъан эм богъурдакъ безлери тап ишлемеген адамлагъа ашагъра жарамайды.

Кьара наныкъ (ежевика). Сахарный диабетден, аш орундагъы жаралан(язвадан), чегилеринде суулучанчыкъладан кьыйналгъан адамлагъа жарамайды.

Помидорла. Ётлеринде таллары, чегилеринде кьыйылары болгъан адамла ашамасала игиди.

Баклажанла. Бишиулери озгъанларына соланин кёпдю, ол а адамны кьусарыгъын келтиреди, ётдюреди, чегилерин чанчырады, санларында кьуруушуланы кьозъгайды, солуну бузады(одышка). Ол себепден а жаланда жаш баклажанладан хазырлагъа керекди ашарыкъланы.

Сохан (жер ичинде ёсгени). Жангы кезиюнде бюйреклени эм бауурну ауруулары кьозъгаргъа боллукъду. Аны биширип ашасагъыз кьоркъуусуураркъды.

Кимни неси ауруйду

Биз ауругъанлагъа деп быллай эсгертиулени жарашдыргъанбыз:- кьаллай ауруулары болгъанлагъа жарашмайдыла бир-бир кёгетле эм жемишле.

Баурлары эм ёт орунлары ауругъанла кесларини хант кьангалаларына щавельни кислоталары эм эфир жулары кёп болгъан тахта кёгетлени кьошагъра керек тюйюлдюле:шпинаты, ревеньни, турманы, айлыкъ турманы, сарымсахны, соханны, хренни салмасынла. Нек дегенде ала бауурну клеткаларын бузадыла, алайлада ёт орунда эм ёт жюрюген тамырлада ташла кьуралыргъа боллукъдула. Аллай ауруулада кьыйналгъанларгъа кючлю- мыстылы жемишлени эм кёгетлени ашамазгъа буюрулады.

Къаналры кьалынгга айланыргъа ёч эм кьан тамырларында тромбла кьуралыргъа кьоркъуулары болгъан адамла рационларындан нартюхню, шпинаты, помидорланы, жашил кьудоруну(горохну), алманы, жюзюмню эм жилеклени чыгъарыргъа керекдие.

Панкреатит ауруулары болгъанла бишиурлмеген жемишлени бла кёгетлени ашамасынла,аланы тузланнгарларын да кьошмасынла рационларыгъа.

Аш орунларында жаралары эм гастрит ауруулары болгъанла кёгетлени эм жемишлени биширип ашаргъа керекдие. Быхы, хрен, акъ хобуста, сохан, сарымсах, хуан, шаптал, эрик, жюзюм (кьабукьлары бла биотюнда)башда айтылгъан саусузланы аш кьангаларындан арталлыда кетерилеле игиди.

Жюрек-кьан тамыр системалары ауругъан адамла тюп соханны, тузланнган нашаны, щавельни ашаргъа керек тюйюлдюле.Суу чархларындан тынч кетмеген адамла уа харбызны, жюзюмню да ашамазгъа керекдиле.

Двенадцатиперстный чегилери ауругъанла от тизмеге апельсинны, гранатны, грейпфрутну, мурккуну, хобустаны сууун, лимонну, сарымсахны, турманы,эрикни, хренни, щавельни да къошсунла.

Гипертония ауруулары болгъанла сарымсахны, тузланнган хобустаны да кёп ашамасынла.

Хайырлы беш жемиш эм тахта кёгетле

1. Брокколи. Андан эркин радикаллагъа къажау ююрешген антиоксидантла кёпдюле. Андан сора да, бу кёгет ярон кёп болгъан источникледен бириди, жашауну узайтады, контрольдан чыкъгъан инсулинден эм кьанда бат туздан къоруулайды. Алимле тохташтыргъанларыча, брокколини терк-терк ашагъан адамла уллу чегиде, ёпкеледе ракдан, жюрек-кьан тамырчыкъла системасны аурууларындан азыракъ жарсыйдыла.

2. Хобуста.Муну да антиоксидант кючю уллуду, аш орунда эм тишируулану бёшюнлеринде рак ауруудан къоруулайды. Аны ашыльргъа керекли кьыйматлы элементи хобустаны ючю юлюшден бири тенгли бириди. Бек хайырлысы - саволь хобустады. Хобустаны чиийледа жарты биширилгенлей ашасагъыз игиди.

3. Быхы. Кьарт этген ауруулагъа кьажау кюрешеди. Кёп болмай бардыгъыр тинтиулени кезиуленде тохташдырылгъаныча, быхыны бир ийыкъны ичинде бёш кере ашагъан тишируыла инсулинден кьоркъуулу 68 процентге азайтхандыла. Уллу болмагъан бир ненча быхыны бир кюнде ашагъан эр кишилени кьанларында холестеринлери 10 процентге азаяды. Бир кюнню ичинде ашагъан бир быхыда болгъан бета каротин ёпкеледе рак ауруу чыгъыуну кьоркъуулу эки керегге азайтады, адам алгъын тюннню кёп ичип тургъан эсе окъуна. Быхыны сары сегменти уа адамны имунный системасын игилендиреди.

4. Апельсин эм грейпфрут. Апельсинде антиоксидантла эллекдиле, ракны айнытыуна кьажау табийгъат ингибиторла кёп кьалмай барысы да бардыла, он санда каротиноидле, термеле, флавоноидле эм витамин С да болуп. Грейпфрутда болгъан энчи волокно, биотюнда кёб а аны плёнкасындады, холестеринни бек азайтады эм атеросклероздан кьыйматлы багъады. андан сора да, грейпфрутда глотамион бек кёпдю, ол а баш антиоксидантды, жюрек радикалла клеткалагъа тюшюрген уллу заранны кетереди, башхача айтханда, кьартлыкъгъа кьажау юрешеди.

5. Жюзюм. Адамны жашлай тутуууна себеплик этеди. Анда бек белгили 20 антиоксидант бардыла. Ала барысы да бир болуп, эркин радикалланы чабыуулларына кьажау сюеледие. Жюзюмню тышыны порсюню не кьадар жарыкъ эсе, анда антиоксидантла аллай бир кёпдюде. Ала уа кьанны юйюшдюрмез, тромбла кьурамазлары ючюн кюрешедиле, холестеринден кьоруулайдыла, кьан тамырчыкъланы бошайтадыла.

«Российская газета».

Эски сурат

Тойчу къауум

Сурат 1940 жылда Нальчикде алынгнанды. Андагъы жашла, къызла Холамландыла. Ол жыл республиканы ара шахарында жыр-тепсеу къауумланы фестивалы бола эди. Бу къауум да анга къатышхандыла эм алчы жерге да тийишли болгъандыла.

Кеслери уа 1938 жылда къуралып, тепсеп башлайдыла. Къызланы, жашланы тепсеге юйретген а Томойланы Зикирни жашы Жанакъайбытды. Ишин сюйген, билген, тири. Жарым жылдан ол аланы Къзимни туугъан эли Шыкъыгъа элтеди.

Шыкъычыла холамлы тойчуланы ашыгъып сакълай эдиле. Узакъдан окъуна келе тургъанларын кёрюп, алларына келип тюбейдиле. Ол ингирде элде уллу байрам болду. Къызланы, жашланы тепсегенлерин кьоншулары бек жаратдыла. Ол кюн ызларына кьайтыргъа кьоймадыла.

Экинчи кюн а Жаболаны элге бардыла.Андагъыланы да къуандыра, билгенлерин аямай тепседиле. Бир жылдан а башында айтхан фестивальгъа Нальчикге чакъырадыла.Ары уа ат арба бла Созайланы Кьахыр элтген эди. Анда да жюрини, къарагъанланы да сейрсиндирип тепсейдиле. Бу къауумда бек гитче Кючмезланы Гитчени жашы Камалды.Ол ючюнчю классха бара эди. Аны уа, башха алчыланы санындa, Москвагъа жиберирге да айырадыла. Болсада сабий эди, орус тилни да билмей эди. Ара шахаргъа барыгъа базынмайды.

Андан сора кёп бармай, бу къауум чачылады. Бир жартысы Герпегежге кёчедиле. Ол эл жанындан къурала тура эди. Бираздан а уруш да башланды. Кьайгъы тепсеу тюйюл эди. Эр кишилени жумушлары тишируылагъа, сабийлеге кьалдыла. Кёп бармай а кёчгюнчюлюкню сынаргъа да тюшдю....

Суратда биринчи тизгинде, сол жанындан дауурбасы бла тургъан Бачиланы Жашауну жашы Орусбийди. Аны онг жанындагъы Кючмезланы Гитчени жашы Камалды. Кёчгюнчюлюкню кезиуюнде технокумну бошап, андан кьайтхандан сора Герпегежде баш агроном болуп тургъанды. Университетни заочно бёлюмюн тауусханды. Юйдегиси бла Герпегежде жашайды.

Аны онг жанындагъы уа Кючмезланы Хамзатны жашы Асхатды. Бюгюнлюкде юйдегиси бла сау-саламат Акъ-Сууда жашайды.

Бу тизгинде къыйырдагъы къыз Гергъокъланы Халиматды.

Ортадагъы абаданыракъ эр киши Томойланы Зикирни жашы Жанакъайбытды. Аныызындан келген тизгинде сол жанындагъы къыз Кючмезланы Фердау Хамзатовнады. Аны онг жанындагъы жаш а Гергъокъланы Омарды. Омарны онг жанындагъы къыз а Геляхланы Нажабат Харуновнады. Кёп жылланы Акъ-Сууда школда устаз эди. Къауум жыл мындан алгъа ауушханды. Кыйырдагъы уа Чеченланы Борис. Ётгюр жаш эди. Онжети жылгъында урушха кетип, андан кьайтмагъанды.

Ючюнчю тизгиндегиле (солдан онгнга): Бачиланы Бакъыят бла Гергъокъланы Фазилятдыла.

Суратдагъы жашладан, къызладан ауушханлары да бардыла. Суратны редакцигъа Кючмезланы Камал келтиргенди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

РЕДАКЦИЯҐЪА ПИСЬМО

Кимге барайым тарыґъа?..

Мен жети сабийни анасыма. Баш ием Ахмат бла (атын тюрлендиргенме, жанетли болсун) аланы биреуден аман ёдюмергенбиз, артыкъ иги жалчытхан да болмазбыз, алай къолубуздан келгенни уа алмаґъанбыз. Аталары ишчи адам эди, ичгиси, даууру болмаґъан, бир кюнюн зыраф оздурмаґъан. Сабийле окъусала бек сюе эди, алай бир усталыкъ алґан болмаса, бийик билим а бералмадыкъ алагъа. Охо да, иги адамла болсунла ансы, Аллах буюрґъаннґа тюберле деп, кесибизни хош этдик.

Сабийлени хар бири (тёрт къыз бла юч жаш) биреер жерде ишлерге кюреше, кечине келдик. Ишы хакъыз кёрюмдюю болґъан а жокъ. Алай «тюлкю-тешикге, къоян-къамишге» degенлей, биригиулюклери жокъ эди. Бирлешмегенни иши уа онґмайды. Хар бири кесини энчи сейирине берилипди.

Къошуларыбызны сабийлери, бир ахыллы болуп, юйле ишледиле, башларын да шёндюґю темир къошун бла жапдыла. Кўабакъ эшиклери да бир омакъ, машинасы болмаґъан юйюр да къалмаґъанды. Биз а, машина къоллу болґъанны кюй, эски юйчюгюбюзде кечиневиз. Ани башын жангыдан жабарґъа бири да къайґырымады. Аталары сау заманда окъуна биридкиралмай эди аланы. Чардагъыбыз а тазладан бла челекледен топпа-толу - юйюбюзню башы агъады да, аны ючюн салґанбыз аланы.

Къоншуларым къолайлы жажайдыла, деп зарланґандан айтмайма. Насыпха, хатерлиледиле, кеслерин ёрге кётюрмейдиле, мени сувабшларымы сёзге тутмайдла, таш атмайдыла жарлыларымы. Жюгюм бла кёрселе, болушадыла, сансыз кёзден къарамайдыла. Аллай кезиуледе алагъа алґъыш да этеме, ариу да айтама, кесими жаным а жерге киргенчады – уялґандан.

Меникиле бири къалмай болумсуза къалай бла болдула, деп кюеме ичимден. Бир бирден къачхан юйюрде киши да аякъланалмайды жашауда. Тюз да ма меникилеча. Ала ёсселе билеклик этерле, аркъам тюзелир, солуу алырма деп тургъанма. Алай башымы бютюн энишге ийдим. Къайґыларым а бютюн да бек бюкдюле мени.

Не окъуп, не ишлеп бири да тап болмады. Къоншуларымы сабийлери уа, барыда юйюрню болґъанлыкъґъа, бири бирине болуша, айныи келедиле. Аладан окъуна юлґю алмайдыла да меникиле. Юч жашым-юч ауруууумдула мени.

Юч келиним да башха-башха миллетледендиле. Жашларыма баш ура, аман жолґа тюшмесинле ансы деп, жалына-жалына, бюгюлдюм, талчыкъдым. Алай бири да айтхаными этмеди. Жарсыґъа, бир бирлерине да иги тюйюлдюле. Бир затха угъай деп да айтмазла, туруп да бермезле. Келинлерим да тюз кеслерине ушайдыла.

"Тарґъылґан ит уґґа жарамайды» -, дейдиле халкъда. Аны маґъанасын мен былай анґылайма-нукъґан, тюйюлюн ёсген сабий ёттюр, таукел да болмайды деп. Ол жалынчакълы жашайды, аллайны ёхтемлиги малтанып, учунуу, эркинлик, даража деген сезими болмай къалады.

Алай бизни сабийле унукъмай ёсгендиле, аталары да, мен да сындырмаґъанбыз аланы адамлыкъ даражаларын. Да сора была быллай мёхелле, хатерсизле нек болдула?

Биґюнюнґю жашау къазауатды, тёрегекни сатыу-алыу алып къойґъанчады. Меникиледен а шо бири окъуна анда да тапмаґъанды кеси жерин. Бири кийим тигиучю, бири аш этиучю, экиси уа къалаууралдыла... Хар бири бир зат бла кюрешеди, алай бир бирге хатер этген а жокъду. Барысы да жетишимсизликлеринден тарыґъадыла.

Мени пенсияґъымы тилерге окъуна угъай демейдиле. Бу къарт анабыз не ашап жашай болур, къалай кечинеди деген а жокъ. Аны къой, бир кере бек къарыусуз жашаґъан къызыма (юч сабийи барды, узакъ элде жашайды) пенсиямы бергенде (жети мингден бешисин анґа бёґген эдим), бирсиле да он умутлу болдула, бизге уа кезиу къачан жетерикди деп. Аны юсюнде даулаш биґюн да селеймегенди.

Ала билим алсынла, адам болсунла деп ёсдюрдюк жети сабийни. Насыпха, юйюме къауґъа келтиргендиле, бедишли ишге да къатышмаґъандыла. Алай тынчлыґъы жокъду. Эки жыл бла бир къыз юйдегилери бла дайым айырыла-кюшула жашайдыла. Айырылсала уа, манґа келедиле (эрге бармаґъан къызым бла бирге жашайбыз). Ма энди анґылаґъанма бу нарт сёзню маґъанасын: «Ичимден чыкъды хата, кьайры барайым сата?» degенни.

Кимге тарыґъайым сабийлеримден, уялмай? Къызґъанмайма бир затымы да аладан, алай пенсияма нек дау этедиле ансы. Кьайсы бирине жетдирейим? Газґъа, суґґа, токга, башха затлагъа да тёлерге керекди манґа да. Къартлыґъымда да агуманлыкъда жашаймa. Ит жыйыны бирикмейди, бир бирин талайды... Ма аллай тенглешдириюм жюрегими кюйдюреди...

ЗАРИЯТ.

Бир ыйыкъґъа гороскоп

12-чи сентябрьден - 18-чисине дери

Къочхарла. Бу ыйыкъда, не тюрлю ишни эте туруп, эслиликни эм сакълыкъны сакъларґъыз. Сыналґан шуёхларыґъызны эм нёґерлеригизни болушлукълары бла жашау болумуґъузну тюрлендирлик хапар эшитиреґ боллукъсуз.

Танала. Жулдузла сизґе профессионал сферада жетишимле этдирликдиле. Коммерция ишлеригиз сиз сакълаґъанча файда келтирлик тюйюлдюе. Алай бла кёп тюрлю хатар этереґ боллукъсуз. Сюймеклик жаны бла ишлеригизде сокъураныларыґъыз болурла деген кюркъюу барды.

Эгизле. Партнёрла бла хальґъызда, юй жашауда къыйын ишлеге тюбериксиз. Аланы эте туруп, къадалып кюрешиуюгюз къыйматлы боллукъду. Къаршы шуёхларыґъызґъа неда жуукъларыґъызґъа болушурґъа тюшерикди, кесигизни сейирлеригизни бир жанында къоярыкъсыз.

Айрычабакъла. Бу ыйыкъда сукъланыу, терилиу ишлени этерґе боллукъсуз. Селиммлеригиз тюрлю-тюрлюле, халыґъыз бузула-бузула турурла деген кюркъюу барды. Кесигизни къаныґъызны кьайнатмагъа, таяныр жеригизни табарґъа кюрешигиз.

Асланла*. Хар ишде да сакъ болуґъуз. Жулдузла кёрґюзтґенлерча, кесигизни менсиниуюгюзню селейтигиз, бирге ишлеуде коллективде лидер болурґъа итинмегиз. Саулґъуґъузґъа хата тюшер деген кюркъюу барды.

Къызла*. Кюркъуулу ишлени кюлґъа алмаґъыз, уллу багъалы затланы сатып алмаґъыз. Жангы партнёрларыґъыз бла хапарлашыу хайыр келтирлик тюйюлдю. Юйюрюгюз бла солурґъа, жолоучулукъда болурґъа, сабийлеригиз бла ойнарґъа керексиз.

Базманла. Ырысхы жаны бла ишлени кьадалып тамаммлаґъыз. Уякъ затлагъа эсигизни бёлмезге эм магъанасыз хапарлагъа заманыґъызны къоратмаґъыз. Бу ыйыкъда эталамґъан ишлеригизни келир заманда тамаммлаялыкъ тюйюлсюз.

Акърапла*. Ишлеригизни бошаргъа неда жангы проектни башларгъа тап заманды. Жулдузла сизґе ахшы кёзден къарайдыла. Шуёхларыґъызны болушлукълары жетишимлеригизни жарымпыкъ майданчыкъны жарашдырлыкъсыз. Ийыкъны экинчи жарыма кеси жорукъларыґъызны кьоруулларыкъсыз.

Садакъчыла*. Венераны сиз жанлы болууу сюймеклик ишлеригизде жетишимлени тёжейди. Эр кишилеґ - Акъраплагъа ишни тап кьурау, кючню ауулу хайырланыу намысларынсыйларын кётюрюґре неда финансла жаны бла болумларын игилендирирґе болушурукъдула.

Текемюйюзле*. Шуёхларыґъызны неда партнёрларыґъызны болушлукълары бла ахшы предложениялны аллыкъсыз. Ахча ишлеуню жангы источниклерин табарыкъсыз. Ол тюрлю ишге таукелленидген алґъа иги сагъыш этигиз. Жангы ишде жетишимле болдуруу тынч тюйюлдю.

Суукъуйла*. Бу ыйыкъґъыз кьурулуш, жангыртыу, ырысхыны жыйыу бла байламлыды. Жашагъан жеригизни алышындырыуґъа, ремонт этерґе тап кёзиудю. Юйюґюзде эм офисигизде уллу тюрлениуле этилликдиле. Ахчаґъызны да ауулу жоя билигиз, къоранчларыґъызы файдаларыґъыздан кёп болуп къалмасылда.

Чабакъла*. Хар затда да сакълыкъны эсигизден кетермегиз. Сабийлеригизни юйретиу эм окъутуу тамата тёлюден жууукъланы саулукълары бла байламлы къоранчланыу этерґе боллукъсуз. Алґъын этилген осал ишле эм кёлкъалдыдыкъла да эсге тюшюрюлюрґе деген кюркъюу барды.

КОНКУРС

Транспортда бла жол мюлкде уруннґанлагъа жораланады

Автотранспортда эм жол мюлкде ишлегенлени республикалы профсоюзуну комитети эм КъМР-ни Транспорт эм жол мюлк министерствосу «Профессия в лицах» деген сурат конкурс бардырадыла.

Рескомну башчысы Анна Голованенко билдиргеннґе кёре, бу конкурсну регион кезиую «2011 жыл – профсоюзланы саны кёбейген жылды» деген битеуроссей акцияны эм СНҐ-ни къыралларында профсоюз къымылдауну 20-жылыґъын байрамлаґъа хазырланыуну чегинде бардыыллыкъды. Аны баш маґъанасы – транспортда эм жол мюлкде урунґанланы даражаларын кётюрюдюю, аланы жашау къарамларын бла ич дунияларын ачыкълауду.

Суратла тюрсюнлю неда къара бетли болурґъа болукъдула, аланы къаґъытда эм компьютер дискледе берирґе жарайды. Хар бирин ол къалайда этилгенин эм ол адамны тукъум атын жазып берирґе керекди.

Суратланы профсоюзну рескомуна 15-чи октябрьґе дери берирґе онґ барды. Итогла чыґъарылґъандан сора эм иги ишле «Профессия в лицах» деген битеуроссей конкурсда кёрґюзтюллюкдюле.

Бизни корр.

ТУРНИР

Чеченден - алтын майдал бла

КъМР-ни Спорт, туризм эм курортла министерстосуну пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, Грозный шахарда, Чечен Республиканы алґъынны президенти Ахмат хажи Кадыровну хурметине жораланыр чегинде бардыыллыкъды. Аны баш маґъанасы – транспортда эм жол мюлкде урунґанланы Анґа Къабарты-Малкъардан спортчула да къатышхандыла. 55 килограмм ауурлукъ категорияда Мусукаланы Исмайыл, беш сермешни таукел хорлап, алтын майдал бла къайтханды. Ол тренер Ажоланы Юсюпде жарау этеди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

БЫЛАЙ ДА БОЛУУЧУДУ

Акъыл юйретиу

Аминат Тохаевна кесини бек уллу билими, сынауу да болґъан ишчиге санайды. Кезиулю солуудан тюкенні къайтханда, жангы къызчыкъны эслейди. Аны къатына барып, шагъырей болады.

- Мен Асяма, - дейди къыз, - окъуумдан сора сизде практикамы бардырлыкъма.

- Практикамы дейсе? - дейди Аминат Тохаевна, кюзґю аллына барып, жалґъан чачына чанчылып турґан тюйреуючлени тюзете. - Да сора жанґылмаґъанса, бери келґенинги тюз этгенсе. Мен санґа бу ишде битеу жашырылныкъларґа юйретирме.

Биринчи жорукъ:хар алыучґъа жарыкъ тюбей тур. Ма алай ышара, алдагъан да эт, базманда тартхан затынгы да болґъандан кёп кёрґюст, сдачасын да жетдирмей къайтар. Ма ол жумушланы кюле,ойнай эт. Ол заманда хар адам да ыразы болуп кетерикди, сени алдагъанынгы эслемей. Ма алайды,къызчыкъ, бизни ишибиз докторну ишинден башха тюйюлдю.

Алай санґа дау этерик чыкъса уа, даулашма, женґдир, жанґылтхан этгенме деп, ол сагъат кечинлик тиле, артыкъ алґан ачханы да къайтар. Артда башхасына тёлетирсе. Бу мен шёндю айтырыкъны уа эсингде кьаты тут: сабийлени бла къартланы алдамазґъа кюреш. Нек? Гитчелени аналары хар берґен капеклерин санайдыла. Къакъсаллла да кеслерине да, бизґе да бек уллу халкъ контроллерладыла.

Тюкенні жаш адам къыз нёґери бла келди эсе уа, жукълама! Хар сабийде бла къартда тас этґен сомларыны къайтар. Ариу айт, жарыкъ бол, чам эт...

Дагъыда бир затны унутма: алыучу бир жолґъа базманґа да къарап, ачхасын да санаялмайды. Сен а ол приборґъа къарай эсе, ачхасын ал, ол солмаларн санай тура эсе уа – базманнґа азыракъ сал.

Ма аллай жашырынлыкъла бизде бек кёпдюе. Кесинґ ишлей башласанґ, барына да тюшюнюрсе. Энди уа кесинґи юсюнґден айт. Бусагъатда сатыу-алыу усталыкъґъа окъутхан эйнеды,неге юйретедиле?

-Да мен анда окъумаґъанма? Университетде юридический факультетни бошай турама. Бек иги дерс бергенсиз манґа,сау болуґъуз!-деди къыз, Аминат Тохаевнаны ауарагъа къалдырып.

КУРДАНЛАНЫ Сакинат.

Операция

Ишекли жерле тинтилликдиле

Быйыл 12-чи сентябрьде Юґ эм Север Кавказ федеральный округланы регионларында «Дети Юґа» деґен атбла ведомствола аралы оператив-профилактика операция бардыыллыкъды. Аны мураты - законсуз наркотикле, психотроп эм адамны чархына заран келтирген башха кючлю затланы хайырланнґанланы, жайґъанланы табыуда, аланы жолларын кесиудю, ол жаны бла профилактика мадарла бардыыруду.

Ол тюрлю ишлени кьурар ючюн, Къабарты-Малкъарда оператив штаб кьуралґъанды. Анґа Россейни Наркоконтролюну Федеральный службасыны КъМР-де Управлениясыны, КъМР-де МВД-ны къуллукъчулары эм башха министерстволары бла ведомстволаны келечилери киредиле. Аланы биринчи кенґешлеринде Управлениясны начальникини орунбасары Хасан Шибзухов быллай операция окъуу жыл башланґан кезиуде бардыырлыґъаны артыкъда хайырлы боллуґъун черте, былай айтханды:

- Не жашыырлыґъы барды, бир-бир жаш адамла школда неда бийик окъуу юйде дерслеґе барыры орунуна заманларын вокзаллада бла базарлада адамладан ахча даулап эм законґа келишмеґен башха тюрлю осал ишле этип ашырадыла. Аланы араларында наркотиклени хайырланнґанла аз тюйюлдюле. Аны себелли операция бардыґъан кезиуде акъылбалыкъ болмаґъанла аслам халда айланнґан жерле тинтилликдиле.

Жашау юйлени тийрелерине артыкъда уллу эс бурулукъду. Былайда наркопритонла болґъанларына бла къалґъанларына къаралыкъды. Аны бла бирґе наркотикле хайырланнґан атала, анала сабийлерине къарамай кьойґъан, аланы уруп, тюйюп, юйден изгилтин этґен шартла ачыкъланырыкъдыла. Профилактика мадарла битеулю билим берґен учреждениялада бардыырлыкъдыла.

Залина СУАНОВА.

Россейни Наркоконтролюну КъМР-де Управлениясыны пресс-службасы.

Жол

Чылмыкъсыз болууну къайґъысын алґъадан эте билейик

Биґюнюкюде автомашинасыз жашау этерґе кьыйынды. Ол арбазґъа омакълыкъґъа салынмайды, аны бла кюн сайын жолґъа чыґъарґъа, жумуш этерґе, иш тындырыґъа тюшеди.Алай аны жашау турмушда маґъанасы не уллу эсе да, адамны жанына кюркъуулу болґъаны жылдан-жылґъа ёсе барады. Жол-транспорт авариялада кёп адам ачыйды, ол санда сабийле да.

Нальчик шахарда эм федеральный жоллада жылны башындан бери болґъан 27 авариянда акъылбалыкъ болмаґъанладан 3-сю ёлгенди, 26-сы къыяу тапханды. Жаланда августа айда окъуна сабийле болґъан автотранспорт 7 авария этгенди. Алада да ёлгенле, жаралы болґъанла бардыла.

Аны бла байламлы быллай шартланы эсге салыуну тийишли кёребиз. Сабийле кёбюсюнде жолда жюрюню жорукъларын билмей неда эссизлик этип ачыймайдыла, аталаны, ананланы терсликлеринден, уллу кёллюклеринден палахха къаладыла. Бирбирде акъылбалыкъ болмаґъан сабийле ёз аталары бла автомашинада кетип бара туруп окъуна ачыйдыла. Къалай бла дёсеґиз, атала, анала, рульда бара, биргелерине сабийлери да болґъанларын бир кесекге эслеринден чыґъарып, сагъышха кёмюледиле, дагъыда сотовый телефонну къулакъ жанларына салып, кимле эселе да бирле бла кюлкюлю хапарґъа акъыллары бёледиле, алай эте келип, ашыґъып, барлыкъ жерлерине не къадар терк жетереґе автомашинаны газына аякъны тиреп, хайда, учупму кете болур degенча, сюредиле, сабийлени уа кюркъуусузлукъну бел баулары бла бегитмейдиле.

Ол затдан оюн этсек, автомашинада баргъан сабийлерибиз кёбюсюнде бизни, абаданланы терсликлеринден ачыйдыла. Биз рульґъа отургъанлай кесибизден башхаланы юслеринден сагъыш этмейбиз.

Дагъыда былай айтыуну тийишли кёреме. Жол-транспорт авариялада ачыґъан сабийлени психикалары бузулмай къалмайды. Аланы саулукъларын къайтарыр ючюн, къаллай бир кьыйын салырґъа, ырысхы къоранч этерґе тюшґенин эсден чыґъарырґъа жарамайды. Авариягъа тюшґен къаґъанакъла элгенгненлей, кюркъґъанлай жашайдыла. Ала, тенглерича, терк айнымайдыла. Ёмюрден ахырґъа кьыялу болґъанла уа азмыдыла. Не уа сабийни, жолда кетип бара тас этґен атадан, анадан жарлы бармыдыла?

Биз ол тюрлю ачыу, бушуу сынамаз ючюн, сабийлерибиз бла жолґъа атланырдан алґъа иги сагъыш этерґе керекбиз, аланы кюркъуусузлукълары ючюн къайґъырырґъа борчлубуз.

КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны жол-патруль службасыны энчи батальону.

Сакъ болуґъуз

Хыйлачыла

Арт кезиуде алдау бла ахча къоллу болурґъа сюйґен хыйлачыла кёп болґъандыла. Ала, адамланы айнанып къалыучуларын хайырланып, жол-транспорт кьыйынлыкъда неда башха тюрлю жарсыуґъу ишде ахлугъуну палахдан къутхарыр ючюн, быллай бир ахчаны биз айтхан счётха этдюрюґюз, деп сёлешґедиле. Артда тинтип къарагъанда ачыкъланґанына кёре, счётха этдюрюлґен ахча хыйлачыны къолуна тюшеди. Аны себепли, шахарла арасында телефонла бла сёлешип, ахча ётдюрюрґе деґен болса, аны юсюнґен мычымай РФ-ни МВД-сыны Нальчик шахарда управлениясында быллай телефонлагъа сёлеширигизни тилейбиз:

управлениясны дежурный бёлюмюнде – **49-49-02**; **77-05-74**; **74-07-33**

Нальчик шахарда ич ишлени 1-чи бёлюмюню дежурныйине – **49-57-29**; **96-33-44**; **49-56-99**.

Нальчикде ич ишлени 2-чи бёлюмюню дежурныйине - **49-57-29**, **96-33-44**, **49-56-99**.

Россей Федерациясны Нальчикде Ич ишлерини управлениясыны пресс-службасы.

Сёзбер

«ЗАМАН» газетге жазылырґъа унутмагъыз

ЭНИНЕ: **1.** Жылтырауукъ бузлауукъ. **6**. Ол да бара-бара тюзеледи. **8**. Гебенде, тишде бичинни бир бирге жабышхан къатлары. **9**. Суу бла ундан этилиучю жукъа ашарыкъ. **10**. Къой сюрюную «къонакъ юйю». **12**. Кюн батардан алґъаракъ заман. **15**. Бийик бойлу, къарылу эр киши. **18**. Арбаны боюнса бегитилґен неда хамутха къысылґан агъачлары. **19**. Тепсегенде айтылыучу сёз. **21**. Къыйылґъаны гаккыґъа ушагъан тёґерек. **23**. Санґыру къулакъ аны бузар. **24**. Аллахха ийнанмагъан, динсиз. **26**. Ол да къонґуроуду. **27**. Гитчени бирси жаны. **28**. Къаґъанакъ сабийни баш сюеґинде жумушакъ жерчик. **29**. Жукъа неда къарыусуз, ырахын. **30**. Жукъ, зат. **31**. Мирзеу жыйылыучу жер.

ЕРЕСИНЕ: **1**. Къышны ахырында бек сууукъ, боран кюнле. **2**. Тиширы ат. **3**. Ол адамны саулґъун бузады. **4**. Нарт гюрбежичи. **5**. Чилле неда алтын бетли халыдан соґъулґан тёґерек токъмакъ. **6**. Абидез адыр. **7**. Ручка пастаны «атасы». **11**. Ата-... **13**. Аллах айтса. **14**. Школда 45 минут. **16**. Ёлюкню ящики. **17**. Биреуге хурмет этиу. **20**. Ишчи ат. **22**. Жыйса - жумдурукъ, жайса – ундурукъ(жаулукъ). **25**. ...- саламат. **27**. Буруп жумушатылґан чыбыкъ. **28**. Бир затха тёґеркдеґи жуукъ жер.

Сёзберни **ТОКУМАЛАНЫ Хусейн** жарашдырґанды.

Газетни 167-чи номеринде басмаланнґан сёзберни жууаплары.

к	е	к	е	л		ч		ж	у	т				
е		е		ы	р	а	з	ы	л	ы	къ			
з	у	р	а	б		й		р		л				
ю		о		ы	с	х	ы	н	д	ы	к			
л	а	х	о	р		а		а	у		и			
д			б			н			п	е	ч			
ю		б	а	ш	л	а	ш	ы	п		и			
р	и	с		а		м		у	к	у				
е		д	и	р	е	к	т	о	р					
у	р	у		а			ы			ы				
ю		р	а	й	о	н		х	у	н	а			
к		къ		ы		а	ч	ы		д				
	т	у	л	п	а	р		я	с	ы	н			
							т	ё	р		р			

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ:КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары), КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редакторну орунбасары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **47-26-22**. Жууаплы секретарь - **42-66-85**
Секретариат - **40-93-62**. Корректорда - **42-63-52**

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика бёлюм - **42-67-68**,**42-24-02**.
Экономика бёлюм - **42-66-73**.
Культура бёлюм - **42-75-82**, **42-68-72**.
Социальный политика бёлюм - **42-66-76**, **47-27-59**.
Жаны ныкъыла эм спорт бёлюм - **47-26-39**, **42-66-71**.
Письмола эм реклама бёлюм - **42-37-94**.
Тилмачча бёлюм - **47-31-28**.
Сурат алыучула - **42-75-82**, **42-66-76**.
Бухгалтерия - **42-30-87**.
Операторла - **47-26-28**, **42-39-65**.

Редакция авторла бла къаґъат жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм адра къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланґан материаллада айтылґъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге болдуґъуда. Алада айтылґъан хар зат ючюн, Россей Федерациясны басманы юсюнден Законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууапдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылґан 5-6 бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къуруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —П-0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Жаш тёлюню эмда жамауат бириґиулени ишлери жаны бла министерстосуну компьютер службасы хазыр этґенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланґанды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тапдыруу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууапдыды.
Телефонла: **42-06-51**, **42-19-97**

Газетдени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууапдыды.
Телефон: **42-69-34**

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынды. 21.00 сагъатда къол салынґанды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫҐЪАРҐАНЛА:

Османланы Хыйса - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Акушланы Феруза (1,2-чи,4-чю бетле), Зезаланы Лида (3-чю,5-чи,6-чы бетле) - корректорла.

Тиражы 3500 экз. Заказ №3227

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы: elbor_50@mail.ru